

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 4.

K. F. THEDENIUS.

April.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: TH. FRIES: Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken i Småland. — LITT.-ÖFVERS.: Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar. Åttonde årgången. — STRÖDDA UNDERR.: Nekrolog öfver *J. A. Holmström*. Herbarium entomologicum.

Original-Afhandling.

*Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken
i Småland,
af Th. M. Fries.*

Af alla punkter på jorden är måhända ingen i botaniskt afseende så noga undersökt som Femsjö socken i Småland, och därför får den, som ämnar besöka densamma, ej smickra sig med det vid en resas början så vanliga hoppet om nya fynd och upptäckter. Det var ej heller i något sådant hopp, utan för att studera och insamla min födelseorts redan funna växtalster, isynnerhet Lafvar, som jag i början af Juni månad förledet år lemnade Upsala och på ångbåt begaf mig först till Stockholm och sedan till Jönköping. Under vägen måste Botaniken hvila och endast på en kort excursion till Carlberg under mitt korta vistande i Stockholm tog jag i sällskap med Herr Apoth. Thedenius utom allmännare lafvar äfven *Parmelia cerina* var. *gilva*, *cenisea* och *glaucoma* var. *subcarnea*, *Cladonia amaurocræa*, *Coniocybe pallida*, *Verrucaria acrotella* m. fl. Under resan kanalvägen sågs intet anmärkningsvärdt utom en *Draba verna* β *pinguis*: foliis

carnosis, dentatis, hispidis, siliculis triplo longioribus quam latis. Den förekom teml. allmän i leråkrar bredvid kanalen nära Söderköping och stod (d. 13 Juni) i sin bästa blomning, under det hufvudformen fanns öfverallt öfverblomnad och förvissnad på kanalbankarne. — Från Jönköping togs vägen direkte till Femsjö och derunder anmärktes endast *Alnus incana*, *Ribes nigrum* och *rubrum* mellan nämnde stad och Barnarp; mellan Skillingaryd och Hökhult *Lecidea panæola* och *citrinella*, *Stereocaulon tomentosum*, *coralloides* och *condensatum* (på sten) samt en *Biatora*, som utan tvifvel är en ny art, men som ej kan bestämmas, emedan endast ett exemplar fanns vid vägkanten straxt bredvid Hökhults gästgifvaregård. Den står närmast *B. atrorufa*, men thallus är nästan rent hvit och apothecierna mycket små, svarta. På Åhs kyrka insamlades rikligen *Evernia vulpina* och på vägen deremellan och Unnaryd mötte mig *Cornus suecica* och *Fagus*.

Femsjö socken, belägen i s.v. hörnet af Jönköpings län, i hvilken jag tillbragte nästan hela sommaren, med undantag af ett par smärre utflygter åt närliggande delar af Småland och Halland, innefattar omkring tre fjerdedels kvadratmil, hvaraf dock halfva delen upptages af vatten. Marken, som i allmänhet är fylld af smärre berg och höjder, är nästan helt och hållet beklädd af uråldrig, vidsträckt barrskog, herrliga bokhult samt här och der smärre dungar af förnämligast ek, björk, al och hassel. Kala ställen saknas nästan alldeles, utom der oförstånd i förening med egennyttan fällt skogen och svedjat marken och ljung och lingonris förqväfva all vegetation. Smärre åkrar och ljungbeväxta, magra ängar intaga den öfriga delen af jorden.

Att den fanerogama vegetationen ej är serdeles rik utan snarare fattig, synes lätt af ofvanstående allmänna teckning af socknens utseende. Serdeles märkelig är den totala bristen på åtskilliga växter, som annorstädes i ymighet förekomma, t. ex. de flesta ruderatväxter, såsom *Cynoglossum*, *Anchusa officinalis*, *Asperugo*, *Leonurus*, *Marubium*, *Hyoscyamus*, *Solanum nigrum* m. fl.; flera åkerogräs, t. ex. *Centaurea Cyanus*, *Anchusa arvensis*, *Sinapis arvensis*, *Bromus arvensis* och *secalinus* o. s. v.; alla

mera närande foderväxter, såsom *Alopecurus pratensis*, *Lolium perenne*, *Cynosurus* etc., att förtiga *Lathyrus pratensis*, *Dactylis*, *Aira cæspitosa*, *Poa nemoralis* och flera andra, som endast på ett eller annat ställe sparsamt eller tillfälligtvis förekomma; vidare många vårväxter, t. ex. *Gagea*, *Corydalis fabacea*, *Daphne*, *Viola hirta*, *Pulmonaria officinalis* m. fl., samt slutligen nästan alla allmännare vattenväxter! Utan tvifvel beror detta af vattnets ovanliga renhet och klarhet, hvadan sådane, som *Batrachia*, de flesta *Potamogetoner*, *Charæ*, vatten-*Umbellater* o. s. v. der ej kunna trifvas.

De i denna trakt allmännast förekommande växter äro, såsom redan förut blifvit anmärkt*), *Calluna vulgaris* och *Scirpus cæspitosus*, den förra beklädande alla torra ställen, den sednare kärren. Vi tillägga härtill tvenne andra, neml. *Linnæa borealis* i skogarne och *Arnica montana* på de magra ängarne. — Massan af vegetationen utgöres för öfrigt 1) i barrskogarne**) af *Vaccinia*, *Empetrum*, *Circæa alpina*, *Monotropa*, *Goodyera repens*, *Aspidium filix mas*, *Pteris* o. s. v.; 2) i ängarne af *Aira flexuosa*, *Festuca ovina*, *Campanula rotundifolia*, *Euphrasia gracilis*, *Galium saxatile*, *Scorzonera*, *Hypochæris radicata* och *maculata*, *Melampyrum pratense*, *Convallaria majalis*, *Hieracium pilosella* och *vulgatum*, *Pyrus Malus* m. fl.; 3) i åkrarne af *Raphanus*, *Artemisia vulg.*, *Pisum arvense*, *Vicia angustifolia*, *Avena strigosa*, *Spergula arvensis*, *Sherardia* etc., samt bland linet *Lolium Linicola*, *Galium spurium* och *Aparine*; 4) i kärren af *Rhynchosporæ*, *Carex flava*, *Oederi, fulva* (= *distans* Stirp. agr. Fems.), *limosa*, *pauciflora, vulgaris* (= *cæspitosa* St. agr. Fems.; den rätta *C. cæspitosa* finnes knappt i v. Småland) och *panicea*, *Scheuchzeria*, *Pedicularis palustris* och *silvatica*, *Narthecium*, *Andromeda polifolia*, *Cornus suecica* o. s. v., samt 5) i sjöar och bäc-

*) Stirpium agri Femsionensis index ab El. Fries, Lundæ 1825, 1826. p. 6. — Alldenstund jag endast ämnar vidröra det hufvudsakligaste af traktens vegetation, så hänvisar jag den, som vill taga närmare kännedom derom, till detta arbete, hvilket jag i det följande till en del följt och till hvilket endast högst få tillägg kunna göras.

**) Bokskogarnes vegetation är så godt som ingen, emedan de nedfallna löfven förqväfva alla växter.

kar *Scirpus lacustris*, *Phragmites communis*, *Lobelia*, *Sparganium natans*, *Potamogeton natans* och *oblongus*, *Nymphaea alba*, *Nuphar luteum* m. fl., samt på stränderna *Drosera intermedia*, *Gentiana Pneumonanthe*, *Littorella*, *Lycopodium inundatum* etc. — Sådana äro i största korthet hufvuddragen af den fanerogama vegetationen vid detta ställe, på en gång torftig och intressant!

Hvad åter cryptogamerna beträffar, så uppträda de, serdeles Svamparne, till ett ofantligt antal. Jag vill här endast fästa mig vid Lafvarne och får dervid anmärka, att de *allmänna* äro nästan desamma, som vid Upsala, utom *Cetraria glauca* fructif., *Sticta scrobiculata*, *Parmelia aleurites*, *plumbea* och *tartarea* fructif., *Thelotrema*, *Stereocaulon coralloides*, *Biatora ostreata* fructif., *icmadophila* och *rivulosa*, *Lecidea citrinella*, *sanguinaria* och *panæola*, *Calicium byssaceum* *) och *turbinatum*, *Sphærophoron coralloides* fructif., *Pertusaria communis* och *Wulfenii*, *Verrucaria nitida* m. fl., af hvilka visserligen större delen förekomma vid Upsala, men antingen sparsamt, sterila eller outvecklade. Deremot förvånas man öfver att totalt sakna en del allmänna lafvar, såsom *Cetraria juniperina*, *Peltigera venosa*, *Parmelia murorum*, *ventosa* och *calcareæ*, *Lecidea sabuletorum*, *Umbilicaria hirsuta*, *Sphærophoron fragile*, *Endocarpon miniatum* o. d., att förtiga de mera nordiska *Cetraria nivalis* och *cucullata*, *Parmelia Fahlunensis*, *Umbilicaria hyperborea* etc. samt den olikhet i anseende till rikare eller sparsammare förekomst, som förefinnes mellan åtskilliga för Femsjö och Upsala gemensamma lafvar.

Sådana äro hufvuddragen till detta områdes fanerogam- och laf-floror, och för dessa här uppräknade växter torde väl ingen botanist besöka det lilla, obetydliga Femsjö. Men — bland dessa gömmer sig mången intressant växt, som ännu i svenska flororna endast uppgifves härifrån, ja, som ännu icke blifvit upptäckt på någon annan fläck på jorden. Och dessa äro de, som nästan årligen lockat någon främling till dessa bygder, och många torde ännu komma att vallfärda dit. Det är för dessas skull, som jag här vill meddela en kort uppgift

*) Denna högst märkvärdiga art står i St. agr. Fems. anförd såsom rar, men jag fann den nästan öfverallt på späda algrenar.

på de rarare växternas lokaler *) och en vägvisare, med hvars tillhjälp de måga kunna på så kort tid som möjligt hinna insamla ortens intressantaste växter.

Om man tager prestgården till utgångspunkt, för att derifrån anställa excursioner, så torde det vara lämpligast att först företaga följande. I kålgården insamlar man *Veronica persica*, går derifrån upp på Gatubacken och följer vägen åt Flahult. Straxt man kommit genom ledet (grinden) till Slättagärdet, viker man af åt venster och följer gärdesgården noga omkring 50 steg nedåt, der på en tufva några få exemplar af *Botrychium Matricarioides* växa; längre ned i dalen förekommer på stenarne *Parmelia coarctata* var. *cotacea*. Återvänder man sedan till ledet och går vägen till prestgårdens såg, har man på denna korta väg att på byns tjärbacke insamla ymnig och vacker *Spergula subulata*. Vid prestgårdens såg finnes på stenarne *Lecidea panævola* fructif. och på den stora stenen mellan såg- och qvarnrännorna sparsamt *Evernia jubata* α) *bicolor*. Följer man sedan bäcken uppåt Bastesjön anträffar man i ålkistedammen *Isoëtes* och *Pilularia*, *Scirpus palustris* (ett af dess få växtställen inom Femsjö), *Lecidea contigua* var. *hydrophila* och *milliaria* (på träd), *Parmelia pelobotrya* (r.r.) och längre upp *Potamogeton oblongus*, *Scirpus fluitans*, *Endocarpon fluviatile* — samt alldeles vid Bastesjön *Lecidea amphibia*, *Verrucaria umbrina* m. fl. Följer man Bastesjöns strand åt venster förekommer i och vid den första lilla viken *Aira flexuosa* β) *uliginosa* och *Scirpus multicaulis*, hvilken sednare förekommer flerstädes kring Bastesjön men vackrast vid bäcken mellan den och Stensjön. — Följer man stranden på högra sidan om bäcken, så inkommer man i S. Hage. På ladorna i denna finnas flera rara lafvar, isynnerhet *Calicia*, t. ex. *C. disseminatum*, *physarellum*, *chrysocephalum*, *chlorellum* m. fl., *Lecidea elabens* (r.r.) o. s. v. och vid torpet Bålshult straxt ofvan om S. Hage *Hieracium vulgatum* var. *sessilifolium* och *ericetorum* Fr. Monogr. Hier.

*) Af denna orsak upptager jag ej alla lokaler, utan blott de, som lättast kunna igenfinnas eller der växten ymnigast förekommer. Likaledes anför jag inga lokaler för temligen allmänna växter, emedan dessa utan tvifvel dessutom anträffas.

norr om husen emot mossen. Derefter får man återvända till sågen och följa bäcken nedåt, der man vid byns såg har att söka *Equisetum riparium* *) och derefter följa vägen åt byn samt i den s. k. kalvhagen insamla på högra sidan om vägen *Radiola*, *Lecidea milliaria terrestris* och på stenarne högre upp *Parmelia incurva* och *dendritica* (båda med frukt) — samt på venstra sidan *Verrucaria sabuletorum*. Nära invid ligger Haggårdsbohl, der på en af de tre kullarne (ruiner efter förra prestgården) växer *Botrychium rutaceum* sparsamt bland ymnig *B. Lunaria*, *Euphrasia parviflora* och *Equisetum palustre* β) *arenarium*. Går man sedermera upp på Kalaberget, får man på dess v. sida insamla ymnig *Biatora atrofusa* jemte *Lecidea milliaria terrestris* och *citrinella*, *Cladonia Papillaria* etc., hvarpå man återvänder till prestgården och på dess n. v. knut tager *Lecidea enteroleuca* och på den stora häggen i Hulefällen *Lec. atrorubens*.

Den andra excursionen bör man på följande sätt företaga. Man går från prestgården ned till Elmåsaledet, der *Bæomyces* och *Stereocaulon condensatum* förekomma på ljungbacken, och insamlar under vägen vid gårdsgården till Hulefällen *Imperatoria* och på kullen midt emot kring »krakaboden» *Hieracium Auriculæforme*. Derefter går man upp på Björke-Råknen och följer den åt norr. På träden derstädes finnas *Opegrapha herpetica* (r. på ek), *Usnea florida* (i toppen på björkarne), *Lec. parasema* var. *flavida*, *Parmelia carneolutea* (en gång funnen) m. fl. och fortsätter färden, tills man kommer till Arfva-berget. På dess ö. sida finner man *Silene rupestris*, *Biatora ferruginea* var. *festiva*, *lucida* och *Wallrothii* (r.r. i en liten grotta), *Stereocaulon nanum*, *Parmelia rubiginosa* var. *conoplea*, *orosthea*, *hæmatomma* och *vitellina*, *Umbilicaria erosa* (ny för Femsjö-Floran; jag fann endast ett ex.), *Cladonia turgida* m. fl. Nedanföör berget i Trättesängen finnas *Drosera longifolia* β *obovata*, *Juncus supi-*

*) Så väl *Equisetum arvense* * *riparium* som *E. pratense* β *serotinum* Hn Skand. Fl. Ed. 5, hvilka äro fullkomligt identiska, hörrer hit och måste båda bestämdt föras till den sednare, i fall man ej vill anse dem såsom en egen art, hvilket min Fader ovillkorligen anser vara riktigast.

nus β) *strictus*, *Potamogeton oblongus* (i häcken), *Carex irrigua*, den sista isynnerhet i hörnet mot byns intag, der *Parmelia brunnea* (h. o. d. på öppna ställen i bokskogar), *Biatora pineti* och *rosella* m. fl. förekomma. Midt emot Arfvaberget ligger Hästhagberget, under hvars v. sida man kan bland hallonriset samla *Stellaria longifolia* på dess första växeställe. — Man går härefter till Hägnen, der på nedfallna stockar äfvensom på rönнар förekommer sparsamt *Parmelia rubiginosa*, på ekar *Biatora quernea* och *Parm. Femsjonensis* steril (på mossiga stammar) och på större stenar flerstädes *Evernia jubata* α) *bicolor*. *Usnea barb.* α) *florida*, *Sticta glomerulifera* och *scrobiculata* fructif. förekomma här och der. På Hägnaklippan, d. v. s. den n.o. brantaste och högsta klippan, växer bland mossor åt n.v. *Sticta silvatica* och nära intill *Parm.*, *physodes* var. *terebrata*. På s.ö. sidan af samma klippa finnes *Leptogium Tremelloides* och vid foten på Färgens strand är en gång funnen *Collema helvelloides*. En annan högst rar laf, som endast förekommer i Hägnen på stranden midt emot Hallö, är *Biatoria Cladonia*, som sparsamt finnes der jemte *B. luteola* var. *inundata* och *Byssus aurea*. På klippan åt Staängsviken, öfver hvilken gårdesgården går, finnes en form af *Parm. stygia* (dess enda växtställe inom Femsjö!). Af öfriga växter inom Hägnen må anmärkas *Oscillatoria Friesii* teml. ymnig på mossbeklädda stenar på mycket skuggrika ställen. — På ekar utanför Hägnen är *Coniocybe nigricans* funnen, men sökes nu troligen förgäfvat, då man deremot på linden i Korslid, dit man från Hägnen bör gå, kan insamla *Biatora mixta*, som äfven finnes flerstädes på Råknen. Går man nu åt Bösseberget, får man i åkrarne n. om nämnda berg söka *Hypochæris glabra* och på bergets ö. sida i springorna *Rubus suberectus* och *Galeopsis pubescens*. *Biatora muscorum* och *Parmelia dendritica* förekommer der likaledes. Under dess s.v. topp finnes *Lonicera Periclymenum*, slingrande bland *Vaccinium uliginosum*, äfvensom i hasselbuskar ö. om kyrkan, dit man på hemvägen kan gå. På kyrkogården invid kyrkan finnes *Oenothera biennis*.

Den, som vill studera *Hieracia* bör ej försumma att besöka Valshult, hvarifrån man kan begifva sig till Elmås.

På ditvägen märka vi endast *Pyrola umbellata* sparsam kring ett par stora stenar på Äfjabergets v. sluttning (der äfven *Hedera* förekommer) midt emot Äfjen, i hvilken den s. k. *Utricularia Grafiana* (= *intermedia* St. agr. Fems.) förekommer. I Äfjefällen finnes äfven *Pulsatilla vernalis*. Då man framkommit till L:a Valshult finner man på sluttningen v. om byggnaderna vacker *Hierac. gothicum latifolium*, som för öfrigt anträffas öfverallt i gärdet bland buskarne. *Hierac. goth. pumilum* förekommer ymnig på tjärbacken och då man sedermera går vägen åt Elmås, kommer man, straxt innan man passerat sommarfäbodarne, till en fuktig ängdal, som går nedåt på vester hand. I denna förekommer jemte otaliga former af *H. vulgatum* bland buskarne sparsamt *H. diaphanum* β *gracilior*. — På vägen till Elmås förekommer intet märkligt, men då man passerat spången öfver bäcken mellan Femmen och Hjortsjön, börjar på höger hand en kärtrakt. Följer man den nedersta gångstigen närmast kärret, finner man nära spången bland buskar och tufvor *Carex microstachya*, samt något längre fram *C. elongata* och närmare ån åt n.v. *Menyanthes trifol. paradoxa*. Fortsätter man sedan vägen uppåt qvarnarne, finner man vid en källa i bokskogen *Equisetum silvaticum* β *capillare*, *Carex remota* m. m. och i skogsbrynet der bredvid *Hieracium murorum*, *Apargia hispida* o. s. v. Vid källans utlopp skall *Trichocolea Tomentella* finnas. Längre bort på andra sidan ledet finnas på den högsta backen *Genista pilosa*, *Ulmus montana* (af hvilken dessutom endast ett träd finnes vid N. Saraböke), äfvensom *Lecidea myrmecina* och *Biatora uligin. botryosa* förr äro derstädes tagna på en gammal, nu förruttnad ekstock *). *Salix laurina* finnes nedanförr denna kulle. I kärret nära sågqvarnarne finnes *Malaxis paludosa* och på ekarne på kullen nedanförr det samma närmare Femmens strand *Ramalina calicaris* var. *thrausta*. Vid ån gifva stora buskar af *Osmunda regalis* åt vegetationen ett nästan tropiskt utseende och på sågspånshögarna utanför åns utlopp frodas den rara *Agaricus limulatus*. På stockar derstädes är *Lecidea premea*

*) På ekstubbar vid Elmås skall finnas en troligen ny art *Cetraria* (*C. nivalis* β St. agr. Fems.), men hvilken jag ej kunde finna.

funnen, men torde nu förgäfvos sökas. — Hemvägen tagas åt Valshult, men man viker af till den s. k. Svenborgs stuga, der man på bokarne i det nu nästan utbyggna hultet bakom torpet får söka sin lycka att finna den rara *Pertusaria ceuthocarpa* nära roten af en bok, men den derstädes funna *Pertus. nivea* torde alla med mig söka förgäfvos. Derifrån går en gångstig till Petersburg och om man vill göra en avväg till Stenviken i Femmen, kan man på stenarna derstädes taga *Umbilicaria proboscidea*.

(Forts.)

Litteratur-Öfversigt.

Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar.

Åttonde ärgången. 1851. Med 10 tafvor. Stockholm 1852.

Ehuru denna »öfversigt» säkerligen är så allmänt spridd, att knappast någon af Notisernas läsare saknat tillfälle att taga kännedom om dess innehåll, torde det dock kunna anses tillhöra oss, att här omförmäla de botaniska afhandlingar och meddelanden, som förekomma i den nu afslutade ärgången 1851. Dessa äro följande fyra:

1. *Hymenomyces in Suecia nuper detecti, quorum icones in Museo Scientiarum servantur.* Recensuit E. FRIES.

Förf. yttrar uti inledningen, att de svamp-afbildningar Kongl. Vetenskaps-Akademien beslutit låta utföra, tvifvelsutän skola bilda en god och varaktig grund för bestämmandet af kritiska svamparter. Halfva antalet af de uti Summa Vegetabilium Scandinaviæ upptagna Hymenomyces är redan afbildadt och förvaras för allmänt begagnande. Så finnas redan afbildningar af 12 arter af subgenus *Amanita*, 17 af *Lepiota*, alla af *Armillaria*, utom de båda allmännaste (*Agaricus melleus* och *mucidus*), 45 af *Tricholoma*, 30 af *Collybia*, 24 af *Naucoria*, 28 af släktet *Hygrophorus* o. s. v.

Enligt den gifna föreskriften hafva de arter först blifvit afbildade, hvaröfver ingen teckning förr funnits.

Vidare säger sig Förf. hoppas, att det icke skall dröja länge innan denna utmärkta och i sitt slag egna samling blir fullständig, då den kan publiceras i systematisk följd, samt att den redan nu är i hög grad värd mycologernas uppmärksamhet, då många tvifvel vid arters bestämmande kunna genom densamma häfvas. Som bekant är sker svamparnes aftecknande under tillsyn af Herr Professor Fries, hvilken med egen hand påskrifver artnamnet och sitt godkännande af utförandet.

Under de sju år som förflutit sedan urtyperna till dessa afbildningar började samlas, har Professor Fries funnit några nya arter och ännu flere, som icke förut voro kända såsom svenska. De som påträffats före utgifvandet af andra delen af Summa Vegetabilium Scand. äro väl i allmänhet upptagne derstädes, men de som från sednare datum räkna sin medborgarerätt inom svenska floran, äfvensom de, hvilka uti nyssnämnda arbete blifvit utlemnade eller blott i förbigående omtalade, upptagas i den ifrågavarande, i »öfversigten» förekommande afhandlingen. De upptagne arterna nå till ett antal af 50 och äro till största delen från Upsalatrakten.

2. *Samtidiga observationer på växter 1849.*

I likhet med flera föregående år har en mängd växters löfspricknings-, blomnings-, fruktmognads- och löffällnings-tid blifvit under år 1849 observerad och antecknad på flere olika ställen inom Sverige. Dessa observationer hafva blifvit redigerade eller systematiskt uppställda af Brukspatronen Hr C. G. Löwenhjelm. De personer som gjort och meddelat iakttagelserna äro:

I Skåne:

Provincial-läkaren Hr N. O. Schagerström i Landskrona,

Akademie-gartnern Hr C. J. Lundberg i Lund.

I östra delen af Göthaland:

Hr Doctor C. A. Drakenberg i Carlshamn,

Apothekaren Hr B. A. Söderström i Carlskrona,

Jägmästaren Hr Z. Abelin på Omberg,

Hr Doctor E. Goës på Lunna nära Tåkern söder
om Wadstena,

Herr J. W. Grill på Ruda i grannskapet af Motala,
Hr Doctor J. W. Lagerstedt i Askersund.

I vestra delen af Göthaland:

Apothekaren Hr H. J. Ekeberg i Götheborg.

I Svealand eller medlersta Sverige:

Brukspatronen Hr C. G. Löwenhjelm på Klockhammar
nära Örebro.

Brukspatronen Hr J. de Ron på Svabensverk (61°
53' N. B.),

Målaren Hr A. Fredrichsson i Norberg i Westmanland.

I norra delen af Sverige:

Bruksinspektoren Hr J. F. Björkman på Tolffors vid
Gefle.

Brukspredikanten Hr N. Åslin på Galtströms Bruk
(62 $\frac{1}{6}$ ° N. B.).

Brukspatronen Hr L. Wærn på Andersforss bruk i
N. Helsingland.

Apothekaren Hr M. Dyhr i Skellefteå.

De växter, hvarpå observationerna gjorts, äro: *Æsculus Hippocastanum*, *Alnus glutinosa* och *incana*, *Amygdalus Persica*, *Anemone nemorosa*, *Berberis vulgaris*, *Betula alba*, *Calluna vulgaris*, *Campanula persicifolia*, *Cardamine pratensis*, *Chelidonium majus*, *Chrysanthemum Leucanthemum*, *Colchicum autumnale*, *Convallaria majalis*, *Corylus Avellana*, *Cratægus oxyacantha*, *Crocus vernus*, *Cynanchum Vincetoxicum*, *Daphne Mezereum*, *Epilobium angustifolium*, *Equisetum arvense*, *Fagus sylvatica*, *Fragaria vesca*, *Fraxinus excelsior*, *Galanthus nivalis*, *Geranium sylvaticum*, *Glechoma hederacea*, *Hedera Helix*, *Helleborus niger*, *Hypericum perforatum*, *Juglans regia*, *Ligustrum vulgare*, *Lilium candidum*, *Lonicera Periclymenum* och *Xylosteum*, *Narcissus Pseudonarcissus*, *Nuphar luteum*, *Orchis latifolia*, *Orobus vernus*, *Paris quadrifolia*, *Philadelphus coronarius*, *Pinus Larix*, *Polemonium coeruleum*, *Populus tremula*, *Primula elatior* och *veris*, *Prunus Padus*, *Pulmonaria officinalis*, *Pyrus Malus*, *Quercus Robur*, *Ranunculus Ficaria*, *Ribes rubrum*, *Rosa centifolia*, *Rubus idæus*, *Salix Capræa*, *Sambucus nigra*, *Scabiosa Succisa*, *Secale ce-*

reale, Solanum Dulcamara, Solidago Virgaurea, Sorbus Aucuparia, Syringa vulgaris, Tilia parvifolia, Trifolium pratense sativum, Triticum vulgare hybernum, Tulipa Gesneriana, Tussilago Petasites, Ulmus campestris, Vaccinium Myrtillus, Verbascum Thapsus, Viburnum Opulus, Viola odorata och Vitis vinifera.

På en serskild tabell anföras ett mindre antal observationer öfver några blommors dagliga öppnande och slutande.

3. Iakttagelser på växter under solförmörkelsen den 28 Juli 1851.

Till Kongl. Vetenskaps-Akademien hafva talrika anteckningar inkommit öfver växters förhållande under solförmörkelsen nyssnämnde dag, och uti »öfversigten» förekomma tvenne särskilda, af Herr Professor Wahlberg hållna föredrag deröfver; men då iakttagelserna visat, att växterna under förmörkelsen förhållit sig lika, som de eljest pläga göra, om de afstängas från solljusets inverkan, så torde det vara nog att här anföras hvad Prof. Wahlberg, vid slutet af sitt första föredrag, tillade: »Af ofvanstående iakttagelser framgår, att solförmörkelsens inverkan varit likartad med den, som vid mörkrets inträdande om aftonen vanligen förmärkes, men att den totala förmörkelsens korta varaktighet endast hos de mest känsliga arterna varit tillräcklig att framkalla någon förändring. Dessutom bör anmärkas, att det olika förhållande, som af serskilde observatörer blifvit uppgifvet, hufvudsakligen synes hafva berott af förmörkelsens mer eller mindre fullständighet, samt af väderlekens beskaffenhet på observations-stället.»

4. *Svamp på Råg.* Herr Professor Fries hade fått sig tillsänd en quantitet Råg, hvarpå befunno sig gula fläckar. Dessa hade han undersökt och funnit dem utgöras af en svampväxt: *Fusarium heterosporium*, som plägar angripa flere slag gräsfrön. Den blef först upptäckt på *Lolium temulentum*, der den plägar vara mera utbildad, mörkare till färgen och vanligen bekläder hela fröet.

Då de angripna rågkornen fuktades med vatten svällde de gula fläckarne upp och bildade en nästan gelatinös massa, som under mikroskopet upplöste sig till en mängd

ytterst små, genömskinliga, spindelformiga sporidier. En mängd arter af släktena *Fusarium* och *Fusisporium* förekomma som ett vanligt symptom hos sjuka växtdelar, serdeles rötter och frukter. En art (*Fusisporium Solani*) har ansetts förorsaka potatissjukan, andra arter förstöra Rödbetor, Päron o. s. v. De arter som växa på köttiga växtdelar äro mera utbildade och omgifvas af ett mögelliktt ludd, hvilket utgör deras vegetativa system. Hos Fusarierne, växande på fastare växtdelar, försvinner detta ludd, då sporidierne endast hafva ett tunnt, cellulöst underlag. — Vidare anför Prof. Fries att dessa svampbildningar äro i hög grad meteoriska och derföre visa sig oftast under regnfulla år. På senhösten finner man dem årligen, ehuru sporadiska, men under regniga somrar förekomma de som farsoter redan före skörden. Naturligtvis är ej skäl att nyttja sålunda angripen säd till såning, men någon i jorden kvarhållen smitta kan ej antagas. En sådan förklaringsgrund behöfves icke heller, ty återkommande fuktig väderlek synes ensamt kunna framkalla en ny generation af dessa svampar.

Om de inverka skadligt på helsan är icke ännu säkert känt, emedan det förmodats, att de sjukdomsfall man anmält, hufvudsakligen blifvit förorsakade af uti säden inblandade Mjölökor, med hvilkas kända verkningar de uppgifna symptomerna öfverensstämma. Prof. Fries anser det vara anmärkningsvärdt, att frön af *Lolium temulentum* utgöra det egentliga eller ursprungliga stamhället för *Fusarium heterosporium*. Då dessa frön, blandade bland säden, likaledes förorsaka yrsel och svindel, när de förtäras som nybakadt bröd, framställer Prof. Fries den frågan: Har *Fusarium heterosporium*, då den öfverflyttar från *Lolium temulentum* till rågen, på dess frön inympat Därrepets giftiga egenskap, eller beror, hvilket synes sannolikare, Därrepets giftiga egenskap deraf, att det lättare än andra frön angripes af nämnda svamp, heldst Därrepet vid många tillfällen icke skall visat några skadliga verkningar? För att besvara denna fråga fordras naturligtvis att först utröna, huruvida säd, som är angripen af *Fusarium*, verkar skadligt på helsan, äfven om den är fullkomligt fri från Mjölökor.

Slutligen anförer Prof. Fries, att en annan parasit-svamp, *Oidium Erysiphoides*, sistledne år träffats flerestades på örter's blad och att den förorsakat tvinsot hos växterna. Den liknar den vanliga mjöldaggen (*Erysiphe*), men saknar dess gulbruna, sferiska frukter, och består endast af perlbandslikt förenade sporidier. »Jag har mycken anledning förmoda, att den i Italien sistlidne år så förstörande *Oidium Tuckeri* är samma eller en närbeslägtad art. Att alla dessa växters utbredning står i samband med egendomliga atmosfäriska förhållanden synes utom allt tvifvel. Äfven *Hypocrea Hypomyces* hafva varit vanliga och *Nyctalis Asterophora*, ett till Agaricinei hörande slägte, som endast växer på andra, fullkomligare Agaricini, har under förra året blifvit flera gånger sedd omkring Upsala. Sedan 1815 har den icke af mig blifvit funnen.»

Strödda Underrättelser.

Nekrolog.

Likasom blommorna under sin högsta fägring och utveckling äro begärligast för växtälskaren, samt då af honom heldst och utan skonsamhet brytas, så synas botanisterna sjelfva, mera än andra människor, vara utsedda att borttryckas tidigt och under deras kraftfullaste ålder. Den naturens vän, som skref den sista nekrologen i denna tidskrift, gömmes redan af den grönskande torfvån. Hans tur att få sin nekrolog kom allt för snart. Måtte det länge dröja innan Botaniska Notiser behöfva fullgöra den sorgliga pligten, att i sina spalter inrymma någon af de få återstående!

Den växternas och hela naturens vän, som nu så oväntadt blifvit borttryckt från sina medarbetare i Floras lustgård, är Skolläraren Herr *Johan August Holmström*. Han föddes i Stockholm d. 28 Aug. 1815. Fadren var Kamreraren J. P. Holmström och modren Lovisa Eleonora Nordgren. Sin första undervisning emottog han af privat lärare, genomgick sedan S:t Claras skola och Stock-

holms Gymnasium. Under begagnandet af sistnämnda läroverk intogs han af kärleken för naturvetenskaperna, hvilka under kommande år utgjorde hans tröst och fröjd. — Under Gymnasiitiden öfverenskom han med några af sina kamrater om bildandet af en naturalhistorisk förening inom läroverket, hvilken fortfor under några år. Redan då började de unga att tänka på en Stockholmsflora och sammanskrefvo ett utkast dertill. Detta har dock, ledsamt nog, förkommit. Från samma tid härstammar det lilla Herbarium som tillhör Stockholms Gymnasium. Det upplades till största delen af Holmström, som äfven skrifvit namnen på de flesta växtomslagen. Snäckor och insekter utgjorde, näst växterna, den naturalhistoriska föreningens största favoriter. D. S. Högberg var den som mest utmärkte sig i deras eftersökande, Silfverstolpe och Holmström i växternas. — Studentexamen undergick han år 1836. År 1839 började han en privatskola, hvarmed han fortfor till 1844, då han anställdes som lärare vid Stockholms Lycæum. Under hela denna tid sysselsatte han sig ofta och gerna med botaniska studier, och serdeles den afdelning deraf, som tillhör den botaniska litteraturhistorien. Också var han i densamma bevandrad, samt rådfrågades ofta i det afseendet af sina vänner. I hans rika bibliotek saknas få af de botaniska böcker som utkommit inom fäderneslandet. Dessutom studerade han med förkärlek de gamla romerska författarne. Hvad han af sina ringa tillgångar kunde aflägga användes vanligtvis till inköp af ofta nog dyrbara upplagor af deras arbeten. En författare läste han dagligen och bar ständigt i sin ficka ett exemplar deraf. Detta var Apulejus, hvaraf han förskaffat sig öfver 40 upplagor. Nästan samma förhållande var det med Petronius. Hvad egentliga meningen var dermed ville han icke gerna säga, men man förmodar att han ämnade utgifva något arbete öfver dem.

Dels såsom lärare i naturalhistorien, dels för eget nöje gjorde han temligen ofta exkursioner och var derigenom ganska bekant med traktens vegetation. Någon flitig växtsamlare var han dock icke. Han betraktade heldre blommorna i sitt naturliga tillstånd, än sedan de blifvit brutna från sin stängel.

I flera tidskrifter har han författat original-uppsatser och recensioner, hvarförutan han öfversatt många såväl naturhistoriska som homiletiska afhandlingar. Corrigering af stafningssättet i den under tryckning varande Bibeln upptog mycken tid af hans båda sista år. I Botaniska Notiser för 1845 har han skrivit »Almanachs-Adnotationer för år 1755 af Carl v. Linné». I årgången 1849 träffas Holmströms bästa afhandling: »Utkast till Svenska Florans Litteraturhistoria». Skada att den aldrig blef afslutad! I densamma hade han kunnat nedlägga frukterna af sina älsklingsforskningar. I grafven göra de ingen nytta! — I handskrift efterlemnar han flere dels fullbordade dels ej afslutade efterbildningar och öfversättningar af de romerska och grekiska skalderna.

Döden kom både olägligt och lägligt: olägligt för den bortgångnes vänner, som önskat få länge draga nytta af hans beläsenhet och umgänge; lägligt för den bortgångne själf, som påstod sig redan genomvandrat den blomsterbeströdda delen af sin bana — den möjligen återstående var ännu icke utstakad, och ovissheten om dennas riktning samt om det bästa valet, plågade honom mycket under de sista månaderna. Få timmar före den sista besökte han i ett bibliografiskt ärende den vän som tecknat dessa minnesord. På aftonen den 22 Mars 1852 flydde den frigjorda anden till de högre rymderna.

Herbarium entomologicum.

Uti den 28 Årsberättelsen af det Schlesiska Sällskapet för fosterländsk Cultur säges sid. 88: »Hr Professor v. Siebold förevisade församlingen ett af honom bildadt *Herbarium entomologicum*, hvilket innehöll en stor mängd Galläpplelika utväxter och andra sjukliga bildningar, som blifvit förorsakade genom diverse insekters angrepp på växter. Äfvenledes förekom deruti dels en massa blad af örter, buskar och träd, hvilka blifvit sönderättna och genomborrade på olika sätt af insekter, dels åtskilliga växtdelar, som voro öfverklädda af onaturliga hår och andra beklädnader.» — Ett eget herbarium!